
ФИСКАЛНА КОНСОЛИДАЦИЯ: ЕВРОПЕЙСКИЯТ ОПИТ И НЕОБХОДИМОСТТА ОТ ПРИЛАГАНЕТО Й В УКРАИНА

Докторант Анна Иванова

*Тернополски национален икономически университет –
гр. Тернопол, Украйна, катедра „Данъци и фискална политика”*

Резюме: В статията е представена необходимостта от прилагането на фискална консолидация за държави с високо ниво на държавен заем. Установено е, че нивото на държавния дълг на водещите държави в света надвишава многократно неговата допустима норма, която е 60 % от БВП.

Установено е, че фискалната консолидация представлява политика на държавата, която е насочена към балансиране на публичните финанси за сметка намаляване дефицита на бюджета и натрупания дълг. Разгледани са теоретични модели на влиянието на фискалната консолидация върху общото търсене и общото предлагане. Очертани са основните опасности за реализиране политиката на фискална консолидация във високоразвитите и развиващите се страни. Отбелязана е необходимостта от прилагане на фискална консолидация в Украйна, защото нивото на държавния дълг за 2015 година съставлява 79,4% от БВП, което значително превишава границите на допустимото ниво. Определени са основните проблеми за функциониране на публичните финанси в Украйна. Предложени са пътища за стабилизиране на публичните финанси в Украйна.

Ключови думи: фискална политика, фискална консолидация, държавен дълг, бюджетни плащания, балансиране на бюджета.

JEL: G3, H2, H3.

Увод

Един от доминиращите проблеми на съвременните икономически системи е постоянното нарастване на финансовите дългове. Достъпността на кредитните пари на световния финансов пазар предизвиква рязко нарастване нивото на държавния дълг както във високо-

развитите страни, така и в развиващите се. Такава ситуация в крайна сметка може да дестабилизира финансовата система, което ще доведе до дефолт. С цел стабилизиране на публичните финанси и намаляване обхвата на държавния дълг в европейските държави, се явява позитивна практиката на провеждане на фискална консолидация, която е насочена към подобряване на бюджетния баланс и дълговата сигурност.

Дисбалансът на публичните финанси и увеличаването на дълговото натоварване върху икономиката са актуални и за Украйна, където за последните пет години нивото на държавния и гарантирания държавен дълг е нараснал 3,6 пъти и превишава критичното ниво от 60% от БВП. Това предизвиква търсене на работещи инструменти за балансиране на публичните финанси в Украйна, сред които водещо място заема реализацията на методите на фискална консолидация.

Целта на тази статия е откриване на основните проблеми на функциониране на публичните финанси в Украйна и предлагане на пътища за тяхната стабилизация.

За постигането на тази цел са поставени следните задачи:

1. Да се проучи европейската практика за прилагане методите на фискална консолидация;
2. Да се открие съществуващият сега дисбаланс на публичните финанси в Украйна;
3. На основата на европейския опит и украинските реалии да се сформират основни насоки за балансиране на публичните финанси в Украйна.

1. Европейски опит за прилагане методите на фискална консолидация

Проблемът със заемните финанси е актуален за повечето държави в света. Основният показател за дълговия риск на държавата е съотношението на нивото на държавния дълг към БВП, който не трябва да надвишава 60% от БВП, според методиката за оценяване на дълговия риск на водещите международни организации. Обаче, по данни на МВФ (Международен валутен фонд), нивото на държавния дълг на високоразвитите държави, като Япония, Франция, Великобритания, Германия, САЩ, значително превишава този показател (Вж. Таблица 1).

Както се вижда от Таблица 1 нивото на държавния дълг в Япония, Гърция и Италия превишава БВП в тези държави, на някои места даже и 2 пъти. Тревожна е ситуацията в Испания, Франция, Великобритания, в които нивото на държавния дълг е почти равно на БВП. Критичното значение на показателя на държавния дълг превишават и такива държави като Канада, Германия и САЩ.

Таблица 1. Държави според нивото на държавния дълг към БВП за 2007 – 2013 г.¹

Държава	Отношение на нивото на държавния дълг към БВП, %						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Япония	170	172	194	200	206	219	226
Гърция	89,5	97,4	127,5	142,7	165,3	156,9	175
Италия	104	106	116	119	120	127	133
Испания	36,2	40,7	53,3	60,1	68,5	84,1	93,7
Франция	63,9	68,1	79	82,4	86,1	90,3	93,4
Великобритания	43,6	51,8	68,2	76,1	85	88,7	91,1
Канада	64,2	63,8	83,3	84	87,4	85,4	86,3
Германия	64,9	66	73,5	83,4	80,6	81	79,9
САЩ	60,8	37,5	54,1	62,9	67,8	70	71,8
Китай	18,4	15,6	16,5	43,5	38,5	31,7	22,4
България	10,5	14,1	14,6	16,2	16,3	16,3	18,4

Подобряването на показателите на финансовата стабилност и дълговата криза предизвикват необходимост от прилагане на фискална консолидация. Фискалната консолидация се разглежда в тесен и в широк смисъл. В първия случай – това са действията на държавата, насочени към балансиране на публичните финанси с цел намаляване на бюджетния дефицит и съответно натрупания дълг. В широкия смисъл – това са комплексни мерки на държавата, насочени към балансиране на публичните финанси с оптимизация на бюджетните плащания и прилагане на структурни реформи в данъчната система с цел регулиране цикличния дефицит на бюджета и акумулиране на държавния дълг до ниво, осигуряващо ефективното функциониране на икономиката.

При това за справяне с дълговата криза е необходимо да се изготви стратегия за фискална консолидация и тактични мерки за нейната реализация със средносрочна перспектива. Тоест, инструментите за реализация на политиката на фискална консолидация са дългосрочна финансова стратегия на държавата и кратко- или средносрочни планове на фискална консолидация, които предвиждат стабилизация на публичните финанси въз основа дефицита на бюджета и натрупания държавен дълг.

Най-широко разпространени начини на държавата в сферата на балансиране на бюджета са регулиране на приходната на разходната

¹ MECOmeter – Macro ECOmomy Meter // Public debt (Percentage of GDP) - by country. Available at: <http://mecometer.com/topic/public-debt/>

част на бюджета. Тоест, в период на реализация на фискална консолидация се намаляват бюджетните плащания и се увеличават данъците. При това, прилагането на тези инструменти може да се осъществява в различни пропорции и съответно да има различно влияние върху макроикономическите показатели на функциониране на държавата. По тази причина прилагането на фискална консолидация изисква изследване на нейното влияние върху основните макроикономически показатели.

Изхождайки от постулатите на кейнсианската теория, които се базират на това, че държавните плащания оказват непосредствено влияние върху размера на общото търсене, а данъците влияят на потреблението и инвестициите, мерките за фискалната консолидация ще имат задържащо влияние върху икономическия растеж на държавата. В условията на високи цени и ниски заплати намаляването на държавните плащания ще предизвика спиращо влияние на общото търсене, докато повишаването на данъчното натоварване оказва задържащ ефект на общото предлагане. При това стандартният поглед на мултипликатора на фискалната политика предвижда, че намаляването на държавните плащания има по-негативно влияние върху произвежданата продукция отколкото увеличаването на данъчното натоварване².

Обаче сред икономистите има и привърженици на фискалната консолидация. Позитивното влияние на фискалната консолидация върху икономическия растеж откриват първо учените Ф. Джаваззи и М. Пагано през 1990 г.³ Те установили, че намаляването на държавните плащания в Дания през 1983–1986 г. и в Ирландия през 1987–1989 г. не намалило нивото на съвкупното търсене, а напротив, предизвикало неговото нарастване. И най-интересното е, че това нарастване е станало не в дългосрочна перспектива, а през първите години от прилагането на фискална политика.

Изследванията на Ф. Джаваззи и М. Пагано предизвикали интереса на много икономисти, които чрез представяне на хипотези и изграждане на модели се опитали да обяснят такъв ефект на фискална консолидация, който противоречи на традиционните кейнсиански изводи. При това, обикновено, влиянието на фискална консолидация на съвкупното търсене се е разглеждало чрез призмата на ефекта на богатството и ефекта на процентното отношение (Таблица 2), а на съвкупното предлагане – чрез предлагането на работна ръка и структуриране пазара на труда (Таблица 2).

² Вж. **Туманова, Е. А.** Макроикономика. Елементи на напреднал подход. / – М: Инфа-М, 2004. – 400 с. – С. 182-183.

³ Вж. **Giavazzi, F., Pagano, M.** Can Severe Fiscal Contractions Be Expansionary? Tales of Two Small European Countries // NBER Macroeconomics Annual, 1990. – Vol. 5. – pp. 75–111.

Таблица 2. Влияние на фискалната консолидация
върху съвкупното търсене

Автор	Резултати на изследванията
Ф. Джавази, М. Пагано ⁴	Дълготрайната фискална консолидация е по-стимулираща от краткотрайната, защото свидетелства за намеренията на властта, че ще промени данъчно-бюджетната политика. Краткотрайните епизоди на фискална консолидация могат да бъдат интерпретирани като неудачни опити за стабилизиране на публичните финанси.
О. Бланшар ⁵	Редовното увеличаване нормите на данъчното облагане ще предизвика увеличаване на потреблението и намаляване на спестяванията, които се правят за сигурност, при условие че икономическите субекти ще очакват доста голямо намаляване на данъчното натоварване в бъдеще, а властта ще провежда точна и прозрачна политика.
Дж. Бертола, А. Дрейзен ⁶	Крайният ефект на фискална консолидация върху общото търсене зависи от очакванията, които се формират относно бъдещите политически мерки. Задържащата фискална политика ще осигури стимулиращ ефект върху икономическото развитие, ако икономистите са сигурни, че в бъдеще ще се осъществява противоположна политика.
А. Сазерленд ⁷	Прилагането на фискална консолидация при ниско ниво на държавен дълг ще бъде неефективно, защото увеличаването на държавните плащания ще предизвика увеличаване на потреблението, тъй като хората ще очакват ръст на нормите на данъчното облагане само в далечно бъдеще (след смъртта им). Обаче с увеличаване нивото на държавния дълг резултатите от изследванията стават противоположни. Така, вземайки предвид увеличението на дефицита на бюджета и нивото на държавния дълг, икономическите субекти ще очакват, че фискалната консолидация ще има място в най-близко бъдеще, когато те са още живи, затова ще коригират своето потребление по съответния начин.
М. Милър, Р. Сиделски, П. Велер ⁸	Провеждането на фискална консолидация може да увеличи общото търсене за сметка понижаване на премиите за риск, тоест лихвените проценти, при високо ниво на доверие на икономическите субекти към политиката на властта. Това ще доведе до обратен ефект на изтласкване на инвестициите, тоест до увеличаването на частни инвестиции и потребление на стоки с дълготрайно използване.

⁴ Вж. **Giavazzi, F., Pagano, M.** Non-Keynesian effects of fiscal policy changes: international evidence and the Swedish experience // NBER Working paper, Oct. 1996. – №5332.

⁵ Вж. **Blanchard, O.** Suggestions for a New Set of Fiscal Indicators // OECD Economics Department Working Papers, 1990. – № 79.

⁶ Вж. **Bertola, G., Drazen, A.** Trigger Points and Budget Cuts: Explaining the Effects of Fiscal Austerity // The American Economic Review, 1993. – №. 1. – pp. 11–26. – (83 vol.).

⁷ Вж. **Sutherland, A.** Fiscal crises and aggregate demand: can high public debt reverse the effects of fiscal policy? // Journal of Public Economics, 1997. – №65. – pp. 147–162.

⁸ Вж. **Miller, M., Sidelsky, R., Weller, P.** Fear of Deficit Financing: Is It Rational? // Cambridge: Cambridge University Press, 1990.

**Таблица 3. Влияние на фискалната консолидация
върху съвкупното предлагане**

Автор	Резултати от изследванията	
М. Бакстер, Р. Дж. Кинг ⁹	Влияние на фискална консолидация:	
	Проблеми в изследванията	Изводи
	Постоянно увеличаване размера на държавните плащания	Постоянното увеличаване размера на държавните плащания, ако те се финансират за сметка увеличаването на фиксираните данъци, може да се формира от мултипликатора на държавните плащания, по-големи от единица
	Временно увеличаване размера на държавните плащания	Временното увеличаване размера на държавните плащания оказва по-малко влияние на произвежданите продукти за разлика от постоянното им увеличаване
	Структура на финансиране чрез увеличаване на държавните покупки	Производството на продукти може да се понижи чрез увеличаването на държавните покупки, ако те се финансират за сметка увеличаването на данъка върху доходите
	Влияние върху увеличаването на държавните покупки на капиталовия пазар и бъдещо влияние на производството на продуктите	Ако държавният капитал е способен да увеличи капацитета на капиталите в частния сектор и производителността на труда, то политиката на осъществяване на държавните покупки може съществено да повлияе върху производството на продукцията и частните инвестиции.
По този начин намаляването на държавните плащания, съпроводено с понижаване на данъците действа върху предлагането на труда в две противоположни посоки: понижава го за сметка на ефекта на богатството и го увеличава за сметка на ръста на стимулиране на труда (ефект на заместване). Ако намаляването на държавните плащания е краткотрайна мярка, то ефектът на богатството ще бъде сравнително малък, а по-приемлив ще е ефектът на заместване, обаче ако тази мярка се приема като дълготрайна мярка, то ще е приемлив ефектът на богатството.		

⁹Вж. **Baxter, M., King, R.G.** Fiscal Policy in General Equilibrium // The American Economic Review, Jun. 1993. – №. 3. – pp. 315–334. – (83 vol.).

<p>Л. Калмфорс, Дж. Дриффил¹⁰</p>	<p>Прилагането на фискална консолидация в държави със слаби или много силни синдикати, които могат да оказват влияние върху решенията на властта относно увеличаването на данъци чрез преговори, ще има по-малко влияние върху общото предлагане. Защото увеличаването на данъците съответно е свързано с увеличаване на трансферите или производство на обществени блага. В случай, когато синдикатите могат да оказват влияние върху работната заплата, обаче са недостатъчно силни, за да оказват влияние върху решенията на властта, ефектът на ръст на данъците ще предизвика повишаване на разходите за труд и по този начин ще намали конкурентоспособността на предприятията.</p>
<p>А. Алесина, Р. Пероти¹¹.</p>	<p>Изследванията на влиянието на фискалната консолидация върху общото предлагане при монопола на синдикатите водят до следните изводи: ръстът на преразпределяне към посока на пенсионерите за сметка на увеличаване на данъците води към увеличаване на разходите за труд и понижаване на конкурентоспособността. Този ефект е сполучлив с това, че колкото повече е монополизирано предлагането на труд, толкова в отговор на увеличаването на данъците синдикатите изискват увеличаване на реалната работна заплата, което ще доведе до понижаване на заетостта чрез увеличаване стойността на продуктите. Като резултат общото производство на стоките в страната ще се намали. Обаче, ако синдикатите притежават достатъчно сила за лобиране на своите интереси, намаляване на производството няма да се осъществи, защото увеличаването на данъци ще бъде съответно компенсирано с увеличаването на трансферните плащания.</p>

Изхождайки от данните в Таблица 2 и Таблица 3 трябва да се отбележи, че главно влияние върху успешното провеждане на фискална консолидация оказва взаимната връзка на политиката, която провежда властта, и доверието към тази политика на икономическите субекти. Затова ефективното реализиране на фискалната консолидация предвижда като първа точка и прозрачна политика на властта, която ще предизвика доверието на народа и субектите на стопанската дейност, а също и взаимната връзка на властта и обществените организации.

Като се изхожда от опита на високоразвитите държави, прилаганите мерки на фискална консолидация трябва да бъдат балансирани и

¹⁰ Вж. Calmfors, L., Driffill, J. Bargaining Structure, Corporatism and Macroeconomic Performance // Economic Policy, 1988. – №. 6. – pp. 14-61. – (3 vol.).

¹¹ Вж. Alesina, A., Perotti, R. The Welfare State and Competitiveness // The American Economic Review, Dec. 1997. – №. 5. – pp. 921-939. – (87 vol.).

последователни. При това важни фактори, които оказват решаващо влияние върху резултатите на фискалната консолидация, са не само обемът на натрупалия се държавен дълг, но и нивото на развитие на икономиката и начините за привличане на финансови ресурси с цел финансиране дефицита на сектора на държавното управление.

Световната практика за реализиране политиката на фискална консолидация показва, че съществува значителна разлика в инструментите на реализиране на тази политика между високоразвитите страни и развиващите се страни. Така развиващите се държави в по-голяма степен използват данъчни инструменти, тоест увеличават данъчното натоварване, в същото това време, когато развитите страни се стараят да намалят своите разходи. При това, необходима част на успешната фискална консолидация е прилагането на методи, които ще повлияят на икономическото развитие не толкова негативно.

И така, фискалната консолидация в държавите от Европейския съюз е ориентирана предимно към намаляване на плащанията в три основни направления: съкращаване на редовните плащания (заплащане на труда в държавния сектор, реорганизация на властта и администрацията); програмиране на плащанията (регионални и местни трансфери, промени в системата на социалното осигуряване и капиталовата инфраструктура); други плащания (общо намаляване на плащанията и др.).¹²

Въпреки това използването на методите на фискална консолидация е индивидуално за всяка една държава в зависимост от нивото на икономическото ѝ развитие. Така за държави с висок дисбаланс в публичния сектор на икономиката е необходимо да се установи по-високо ниво на фискална консолидация. Например по оценка на ОЕСР необходимото ниво на фискална консолидация за Гърция е в пределите на 22% от БВП, за Ирландия – 17% от БВП, за Испания, Португалия и Англия – 6-7% от БВП.

В европейската практика има много примери за прилагане на методите на фискална консолидация. Така Естония реализира фискална консолидация през 2009–2010 г. с цел намаляване на бюджетния дефицит. Във Франция реализирането на политика на фискална консолидация е предвиждало приемането на закон за бюджетна и пенсионна реформа през 2011–2014 г. Властите в Испания са приели общия обем на фискална консолидация в продължение на 2010–2013 г. в обем близо 6% от БВП. Програмата на фискална консолидация в тези държави се е отна-

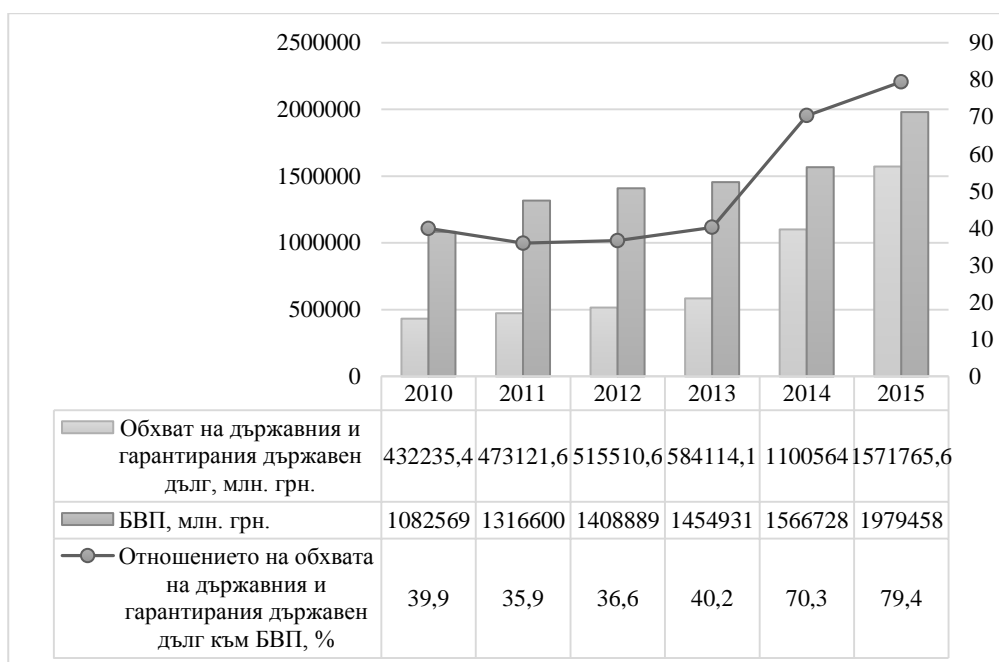
¹² Вж. **Лисяк, Л. В.** Политика на фискална консолидация в Украйна като инструмент за стабилизиране на държавните финанси/ [Електронен портал] // Ефективна икономика. – 2015. – № 8. – Режим на достъп към списанието: <http://www.economy.nayka.com.ua>

сяла, предимно, до съкращаване на държавните разходи и утвърждаване на всички нива на властта на рамково споразумение относно устойчивостта на държавните финанси.

2. Проблеми на функционирането на публичните финанси в Украйна

Проблемът на заемните финансови ресурси е актуален и за Украйна (Фигура 1).

Фигура 1. Отношение на обхвата на държавния и гарантирания държавен дълг към БВП в Украйна за 2010–2015 г.¹³

Както се вижда от Фигура 1, отношението на обхвата на държавния и гарантирания държавен дълг към БВП през последните години стремително расте, от 35,9 % през 2011 година до 79,4 % през 2015 година. При това обхватът на държавния и гарантирания държавен дълг е пораснал от 2010 до 2015 година 3,6 пъти, което е доста негативно явление. Особено критична е ситуацията, която се наблюдава през 2014 и 2015 го-

¹³ Държавен дълг на Украйна [Електронен портал]. – Режим на достъп: <http://index.minfin.com.ua/index/debtgov>; Брутен вътрешен продукт на Украйна [Електронен портал]. – Режим на достъп: <http://index.minfin.com.ua/index/gdp/>

дина, когато отношението на държавния и гарантирания държавен дълг към БВП превишава гранично допустимото ниво на дълга, който е определен в размер 60 % от БВП. Това се дължи на много причини, сред които: политическа криза, дълбока икономическа рецесия, високи социални задължения на държавата, дефицит в пенсионния фонд и др.

Заедно с това нивото на външния държавен дълг е значително по-високо от нивото на вътрешния държавен дълг, почти с 50 % през 2015 година. На първо място това е предизвикано от значителни заеми от международните финансови институции, най-вече от МВФ, които са осъществени в чуждестранна валута, по-точно в щатски долари през предишните години, а значителната девалвация на националната парична единица (около 300 % през 2014–2015 г.) е предизвикала увеличаване нивото на външния държавен дълг в национална валута.

Обаче, ако разгледаме нивото на държавния и гарантирания държавен дълг на Украйна в чуждестранна валута, то ситуацията се развива по друг начин (Таблица 4).

Таблица 4. Динамика на държавния и гарантирания държавен дълг на Украйна през 2011–2015 години¹⁴

Показатели	Години														
	2011			2012			2013			2014			2015		
	Факт., млрд. щатски долари	Факт., млрд. щатски долари	Темпо на увеличаване, %	Факт., млрд. щатски долари	Темпо на увеличаване, %	Факт., млрд. щатски долари	Темпо на увеличаване, %	Факт., млрд. щатски долари	Темпо на увеличаване, %	Факт., млрд. щатски долари	Темпо на увеличаване, %	Факт., млрд. щатски долари	Темпо на увеличаване, %		
Държавен дълг	59,2	64,5	+8,9	73,1	+13,3	69,8	-4,5	65,5	-6,2						
Вътрешен държавен дълг	21,7	25,8	+18,8	35,5	+37,6	31,0	-12,8	22,1	-28,8						
Външен държавен дълг	37,5	38,7	+3,2	37,5	-2,9	38,8	+3,3	43,4	+12,0						

¹⁴ Държавен дълг на Украйна [Електронен портал]. – Режим на достъп: <http://index.minfin.com.ua/index/debtgov/>

Както се вижда от Таблица 4 от 2011 година до 2013 година обхватът на държавния и гарантирания държавен дълг в доларов еквивалент нараства, започвайки от 2014 година се наблюдава сигурно намаляване обхвата на общия дълг на държавата в доларов еквивалент. При това такова намаление е за сметка намаляването на вътрешния дълг, а външният общ дълг, обратно – нараства, което е негативна тенденция. Трябва да се има предвид, че вътрешният държавен дълг предвижда преразпределяне на средствата между поколенията вътре в държавата, в това време, когато външният дълг увеличава общите задължения на международната арена и влошава показателите на платежоспособността на държавата към външните кредитори и поставя под заплаха финансовата сигурност на държавата.

Трябва да се отбележи и фактът, че нарастват и разходите за обслужване на държавния дълг. По този начин разходите на държавата за обслужване и погасяване на общия държавен дълг на Украйна са били повече от 50 % от всички разходи през 2015 година. В това време разходите през 2011–2012 г. са били в пределите на 20%, което свидетелства за увеличаване на дълговото натоварване на икономиката на Украйна. Запазването на тези тенденции в бъдеще може да доведе до дългова криза в Украйна и в крайна сметка до дефолт, ако властите не предприемат мерки за намаляване обхвата на общия държавен дълг.

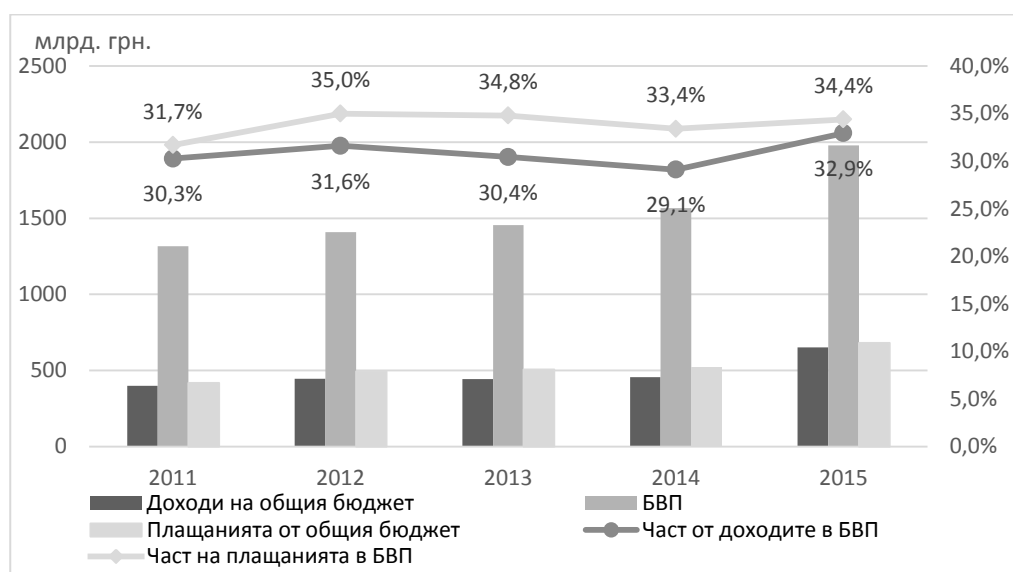
Затова трябва да се отбележи фактът, че в Украйна се задълбочава дълговата криза, което изисква незабавно решение. При това данъчното натоварване на икономиката е много високо, през същото време, когато плащанията се извършват неефективно. Решението на проблема за разбалансиране на публичните финанси в повечето развити икономики, както бе посочено по-горе, е политиката на фискална консолидация, която е насочена към тяхното стабилизиране.

Прилагането на мерките за фискална консолидация в Украйна се усложнява от несъвършенството на институциите (т.е. ниско ниво на защита на частната собственост, високи лихви по кредитите, данъчен натиск на бизнеса чрез “заобикаляне” на данъчното законодателство, законодателна незащитеност на инвеститорите и др.), от високото ниво на корупцията (130 място от 168 позиции в Световния рейтинг за корупцията CPI) и сивия сектор на икономиката (около 50 % от БВП по данни на Ф. Шнайдер). Също така от значителния фискален натиск върху икономиката, измерен чрез показателя преразпределяне на БВП чрез данъчно-бюджетна система (Фигура 2.).

Както се вижда от Фигура 2., за Украйна е характерно високо ниво на преразпределяне на БВП чрез общия бюджет. Така част от преразпределението на БВП според доходите чрез общия бюджет през 2015

година съставлява 32,9%, което е с 3,8% по-високо от аналогичния показател от предходната година. Такава ситуация на първо място свидетелства за нарастване фискалния натиск на икономиката, което влияе негативно върху инвестиционния климат в държавата и усложнява работата на бизнеса. При всичко това има част от плащанията от общия бюджет в БВП (34,4% през 2015 г.), която свидетелства за високо ниво на държавните задължения относно предоставяне на социални услуги както от държавата, така и от местните органи.

Фигура 2. Част от преразпределението на БВП според доходите и плащанията чрез общия бюджет на Украйна през 2011–2015 г.^{15, 16}

Изводи и предложения

Като се имат предвид горепосочените фактори, успешността на провеждане на фискална консолидация в Украйна пропорционално зависи от прозрачността на действията на властите и ясната им политика. Важно условие за успешна реализация на фискалната консолидация е

¹⁵ Отчет за изпълнението на Държавния бюджет за 2011-2015 г. [Електронен портал]. – Режим на достъп: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>

¹⁶ Брутен вътрешен продукт на Украйна [Електронен ресурс]. – Режим на достъп: <http://index.minfin.com.ua/index/gdp/>

балансирана фискална политика на държавата, която е насочена към оптимизиране на данъчното натоварване и ръст на ефективността на държавните плащания.

Вчастност Украйна би трябвало да се възползва от опита на високоразвитите държави в света в практиката на реализиране на успешна фискална консолидация, имайки предвид спецификата на украинската икономика.

Общо казано за стабилизиране на публичните финанси в Украйна е необходимо следното:

1. Да се върне доверието на икономическите субекти към политиката, която провеждат властите. Действията на властите трябва да бъдат публични и прозрачни, при това, за нарушаване нормите на действащото законодателство, трябва да се носи отговорност независимо от поста, който заема даденият политик. Обаче в Украйна тези норми не се изпълняват.

2. Да се намали данъчното натоварване върху малкия и средния бизнес с цел неговото съживяване и да се увеличат капиталовите плащания с цел създаване на нови работни места.

3. Да се увеличат данъците за потребление чрез разширяване базата на данъчното облагане и намаляване плащанията от бюджета от социален характер, особено данъците, насочени към пенсионното осигуряване. При всичко това е необходимо да се проведе пенсионна реформа и да се приложи тристепенна система за пенсионно осигуряване, която действа във високоразвитите държави в света.

Цитирана и използвана литература и материали

1. **Туманова, Е. А.** Макроикономика. Елементи на напреднал подход. / – М: Инфа-М, 2004. – 400 с. – С. 182-183.
2. **Alesina, A., Perotti, R.** The Welfare State and Competitiveness // The American Economic Review, Dec. 1997. – №. 5. – pp. 921-939. – (87 vol.).
3. **Baxter, M., King, R.G.** Fiscal Policy in General Equilibrium // The American Economic Review, Jun. 1993. – №. 3. – pp. 315–334. – (83 vol.).
4. **Bertola G., Drazen A.** Trigger Points and Budget Cuts: Explaining the Effects of Fiscal Austerity // The American Economic Review, 1993. – №. 1. – pp. 11–26. – (83 vol.).
5. **Blanchard, O.** Suggestions for a New Set of Fiscal Indicators // OECD Economics Department Working Papers, 1990. – № 79.
6. **Calmfors, L., Driffill, J.** Bargaining Structure, Corporatism and Macroeconomic Performance // Economic Policy, 1988. – №. 6. – pp. 14-61. – (3 vol.).

7. **Giavazzi, F., Pagano, M.** Can Severe Fiscal Contractions Be Expansionary, Tales of Two Small European Countries // NBER Macroeconomics Annual, 1990. – Vol. 5. – pp. 75–111.

8. **Giavazzi, F., Pagano, M.** Non-Keynesian effects of fiscal policy changes: international evidence and the Swedish experience // NBER Working paper, Oct. 1996. – №5332.

9. MECOMeter – Macro ECONomy Meter // Public debt (Percentage of GDP) - by country. Available at:<http://mecometer.com/topic/public-debt/>

10. **Miller, M., Sidelsky R., Weller, P.** Fear of Deficit Financing: Is It Rational? // Cambridge: Cambridge University Press, 1990.

11. **Sutherland, A.** Fiscal crises and aggregate demand: can high public debt reverse the effects of fiscal policy? // Journal of Public Economics, 1997. – №65. – pp. 147–162.

Електронни източници:

12. Брутен вътрешен продукт на Украйна [Електронен ресурс]. – Режим за достъп: <http://index.minfin.com.ua/index/gdp/>

13. Държавен дълг на Украйна [Електронен портал]. – Режим за достъп: <http://index.minfin.com.ua/index/debtgov/>; Брутен вътрешен продукт на Украйна [Електронен портал]. – Режим на достъп: <http://index.minfin.com.ua/index/gdp/>

14. **Лисяк Л. В.** Политика на фискална консолидация във Украйна като инструмент за стабилизиране на държавните финанси/ Л. В. Лисяк // [Електронен портал] // Ефективна икономика. – 2015. – № 8. – Режим за достъп към списанието: <http://www.economy.nauka.com.ua>

15. Отчет за изпълнението на Държавния бюджет за 2011-2015 г. [Електронен ресурс]. – Режим за достъп: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>

НАРОДНОСТОПАНСКИ АРХИВ

ГОДИНА LXIX, КНИГА 4 – 2016

СЪДЪРЖАНИЕ

Нено Павлов

Проф. д-р Димитър Бъров – достолепен радетел за академичната кауза, интелектуалец, магистрат и политик / 3

Марияна Божинова, Румяна Лилова

Икономическо благосъстояние чрез споделяне на знания / 18

Марияна Павлова

Фискалната децентрализация в РБългария – финансови ефекти и регионални аспекти / 28

Анна Иванова

Фискална консолидация: европейският опит и необходимостта от прилагането ѝ в Украйна / 52

Александрина Александрова

Европейска данъчна практика при облагането с ДДС – аналитични аспекти / 66

Любомир Димитров

Портфейлен подход за международни инвестиции в недвижими имоти / 81

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ:

Проф. д-р Андрей Захариев – главен редактор
Проф. д-р Георги Иванов – зам. главен редактор
Проф. д-р Йордан Василев
Доц. д-р Искра Пантелеева
Доц. д-р Стоян Проданов
Доц. д-р Пламен Йорданов
Доц. д-р Румен Лазаров
Доц. д-р Венцислав Василев
Доц. д-р Анатолий Асенов
Доц. д-р Пресияна Ненкова

МЕЖДУНАРОДЕН СЪВЕТ:

Проф. д-р ик.н. Михаил А. Ескиндаров – Ректор на Финансовия университет при Правителството на Руската федерация – федерална държавна образователна институция за професионално образование, Доктор Хонорис Кауза на СА „Д. А. Ценов” – Свищов
Проф. Лестър Лойд-Ризън – Директор на Центъра по международен бизнес към Международното бизнес училище Ашкрофт, Кембридж, Великобритания
Проф. Кен О’Нийл – Ръководител на катедра по предприемачество и развитие на малкия бизнес към Департамента по маркетинг, предприемачество и стратегии на Университет Ълстер, Северна Ирландия
Проф. Ричард Торп – Бизнес школа на Университета Лийдс, професор по развитие на управлението, зам.-директор на Киурт институт, Лийдс, Великобритания
Проф. д-р ик.н. Андрей Крисоватий – Тернополски национален икономически университет, Доктор Хонорис Кауза на СА „Д. А. Ценов” – Свищов
Проф. д-р ик.н. Григоре Белостечник – Ректор на Молдовската академия за икономически изследвания, Доктор Хонорис Кауза на СА „Д. А. Ценов” – Свищов
Проф. д-р ик.н. Йон Кукуй – Президент на Сената на Университета Валахия – гр. Търговище, Румъния, Доктор Хонорис Кауза на СА „Д. А. Ценов” – Свищов
Проф. д-р ик.н. Михаил Ив. Зверяков – Ректор на Одеския държавен икономически университет, Доктор Хонорис Кауза на СА „Д. А. Ценов” – Свищов
Проф. д-р ик.н. Елена Непочатенко – Ректор на Умански национален аграрен университет (Украйна)

Екип за техническо обслужване:

Анка Танева – стилев редактор
Ст. преп. Елка Узунова – координатор и ръководител на екипа
Ст. преп. Даниела Стоилова – превод на английски език
Ст. преп. Румяна Денева – превод на английски език
Ст. преп. Маргарита Михайлова – превод на английски език
Ст. преп. Иванка Борисова – превод на английски език
Ст. преп. Венцислав Диков – стилев редактор на английски език

Адрес на редакцията:

5250 Свищов, ул. „Ем. Чакъръв” 2
Проф. д-р Андрей Захариев – главен редактор
☎ (+359) 889 882 298
Деяна Веселинова – технически секретар
☎ (+359) 631 66 309, e-mail: nsarhiv@uni-svishtov.bg
Благовеста Борисова – компютърен дизайн
☎ (+359) 882 552 516, e-mail: bogy@uni-svishtov.bg

© Академично издателство „Ценов” – Свищов
© Стопанска академия „Димитър А. Ценов” – Свищов

ISSN 0323-9004

НародноСТОПАНСКИ архив

Свищов, година LXIX, книга 4 - 2016

**Проф. д-р Димитър Бъров – достолепен радетел
за академичната кауза, интелектуалец,
магистрат и политик**

**Икономическо благосъстояние чрез споделяне
на знания**

**Фискалната децентрализация в РБългария –
финансови ефекти и регионални аспекти**

**Фискална консолидация: европейският опит
и необходимостта от прилагането ѝ в Украйна**

**Европейска данъчна практика при облагането
с ДДС – аналитични аспекти**

**Портфейлен подход за международни
инвестиции в недвижими имоти**

НародноСТОПАНСКИ архив година LXIX, книга 4 - 2016

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“

СВИЩОВ

Изисквания при депозиране на статии за сп. „Народностопански архив”

- 1. Обем:** статии от 12 до 25 страници;
- 2. Депозиране на материалите:** на хартиен носител и в електронен вид като приложен файл на E-mail: NSArhiv@uni-svishtov.bg
- 3. Технически изисквания:**
 - изпълнение Word 2003 (минимум);
 - размер на страницата – А4, 29-31 реда и 60-65 знака на ред;
 - разстояние между редовете 1,5 lines (At least 22 pt);
 - шрифт – Times New Roman 14 pt;
 - полета – Top - 2.54 cm; Bottom - 2.54 cm; Left - 3.17 cm; Right - 3.17 cm;
 - номерация на страницата – долу вдясно;
 - текст под линия – размер 10 pt;
 - графики и фигури – Word 2003 или Power Point.
- 4. Оформление:**
 - наименование на статията, име на автора, академична длъжност, научна степен – шрифт Times New Roman, 14 pt, с големи букви Bold – центрирано;
 - наименование и адрес на местоработата; телефони за контакти и E-mail;
 - резюме на български език в обем до 15 реда; ключови думи – от 3 до 5;
 - JEL класификация на публикациите с икономически характер (<http://ideas.repec.org/j/index.html>);
 - основен текст (изложение);
 - таблиците, графиките и фигурите се вграждат софтуерно в текста (да позволяват езикова корекция и превод на английски). Цифрите и текстът вътре в тях се изписват с шрифт Times New Roman 12 pt;
 - формулите се създават с Equation Editor;
- 5. Правилата за цитиране под линия:** При цитиране да се спазват изискванията на БДС 17377-96 **Библиографско цитиране**, поместени тук: <http://www.uni-svishtov.bg/dialog/Bibl.%20Citirane.pdf>.
Всеки автор носи отговорност за отстояваните идеи, съдържанието и техническото оформление на своя текст.
- 6. Ръкописите на нехабилитирани преподаватели** се придружават от препис на протокол от катедрата, обсъдила и предложила научната разработка за публикуване.

Авторите на публикуваните материали на страниците на списание „Народностопански архив” носят отговорност за тяхната автентичност.

От Редакционния съвет

www.uni-svishtov.bg/NSArhiv